

MANTIQUIY FIKRLASH VA INTELLEKTUAL RIVOJLANISHNING INTEGRATSIYASI

G'aniyeva Maftuna Abduaziz qizi

Guliston davlat universiteti tayanch doktoranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14058838>

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'qituvchining mantiqiy fikrlashi va intellektual rivojlanishining bog'liqligi va uni rivojlantirish masalalari xususida so'z boradi.

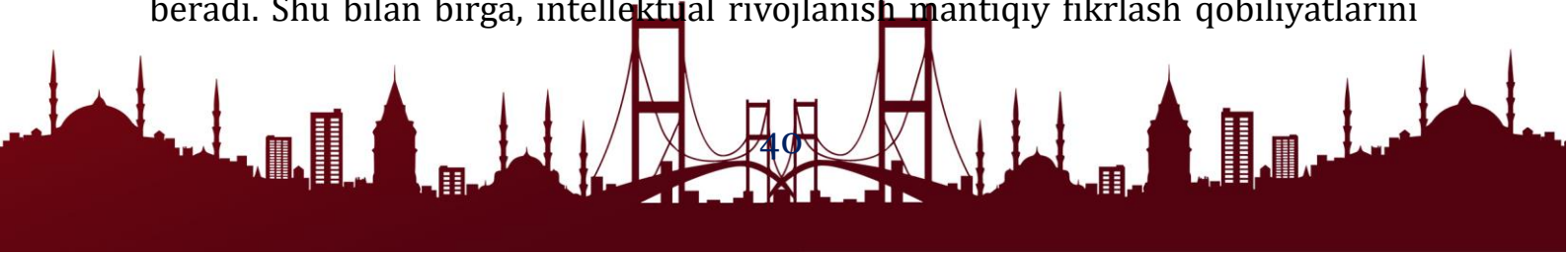
Kalit so'zlar: Mantiqiy fikr, intellektual rivojlanish, tafakkur, ko'nikma, pedagogic mahorat.

Mantiqiy fikrlash va intellektual rivojlanish o'zaro bog'liq va bir-birini to'ldiruvchi jarayonlar hisoblanadi. Ular birgalikda insonning umumiy aqliy imkoniyatlarini oshiradi, uning muammolarni hal qilish, yangi ma'lumotlarni qabul qilish va qayta ishlash, shuningdek, qarorlar qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shu bois, ta'lim jarayonida mantiqiy tafakkurni rivojlantirishga katta e'tibor qaratilishi lozim, chunki bu o'quvchilarning intellektual rivojlanishi va muvaffaqiyatli shaxs bo'lishiga asos yaratadi.

Mantiqiy fikr va intellektual rivojlanish insonning intellektual salohiyatini rivojlantirishda bir-birini to'ldiruvchi jarayonlardir. Ularning integratsiyasi insonning umumiy bilimlarini kengaytiradi, muammolarni hal qilish qobiliyatini oshiradi va kreativlikni rivojlantiradi. Shu bois, ta'lim jarayonida ham mantiqiy fikrlash va intellektual rivojlanishni qo'llab-quvvatlash muhimdir, chunki bu o'quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyati uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantiradi.

Mantiqiy fikrlash inson tafakkurining asosiy jihatlaridan biri bo'lib, u tahliliy qobiliyat, sabab-natija munosabatlarini tushunish, muammolarni hal qilish, qarorlar qabul qilish va yangi bilimlarni tizimlashtirishda muhim rol o'ynaydi. Mantiqiy fikrlashning asosiy xususiyati insonning turli vaziyatlar va ma'lumotlar asosida mantiqiy xulosalar chiqarish va tahlil qilish qobiliyatidir. Bu qobiliyat insonning nafaqat o'qish jarayonida, balki kundalik hayotida, kasbiy faoliyatida va ijtimoiy munosabatlarda muvaffaqiyatli bo'lishi uchun zarurdir.

Mantiqiy fikrlash orqali inson o'z bilimlarini tizimlashtiradi, ularni samarali qo'llashni o'rganadi va yangi bilimlarni tezda o'zlashtiradi. Bu jarayon insonning intellektual rivojlanishi bilan chambarchas bog'liqdir, chunki mantiqiy fikrlash intellektual salohiyatni kengaytirishga va chuqurlashtirishga yordam beradi. Shu bilan birga, intellektual rivojlanish mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini

rivojlantiradi, ya'ni insonning bilim va tajribasi oshgan sari uning mantiqiy fikrlash qobiliyatlari ham rivojlanadi.

Shuningdek, mantiqiy fikrlash o'quv jarayonida, kasbiy faoliyatda va shaxsiy rivojlanishda muhim o'rin tutadi. U o'quvchilarning o'quv materiallarini samarali o'zlashtirishiga, o'qituvchilarning ta'lim jarayonini samarali tashkil qilishiga, mutaxassislarining kasbiy mahoratini oshirishiga va insonning shaxsiy rivojlanishiga yordam beradi. Mantiqiy fikrlashni rivojlantirish uchun turli o'yinlar, mashqlar, muammolarni hal qilish vazifalari va analitik yondashuvlardan foydalanish mumkin.

Mantiqiy fikrlash insonning aqliy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi va uning turli sohalarda muvaffaqiyatli bo'lishi uchun zarur bo'lgan ko'nikma va qobiliyatlarni shakllantiradi. Shu bois, mantiqiy fikrlashni rivojlantirish ta'limning barcha bosqichlarida e'tibor qaratilishi lozim bo'lgan muhim vazifadir. Bu o'z navbatida, ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyatini ta'minlash uchun zarur shartdir.

Boshlang'ich sinf o'qituvchisida mantiqiy tafakkurni rivojlantirish ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, o'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini rivojlantirishga va ularga murakkab hayotiy vaziyatlarda mustaqil qarorlar qabul qilish qobiliyatini shakllantirishga yordam beradi. Bu, o'z navbatida, ta'lim sifatining umumiy yaxshilanishiga va o'quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyatiga zamin yaratadi.

Mantiqiy fikr va intellektual rivojlanish bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lgan ikki tushunchadir. Mantiqiy fikrlash insonning muayyan vaziyatlar va ma'lumotlarga asoslangan holda mantiqiy xulosalar chiqarish, tahlil qilish va qaror qabul qilish qobiliyatini anglatadi. Intellektual rivojlanish esa insonning bilim, ko'nikma, qobiliyat va tafakkur imkoniyatlarini rivojlantirish jarayonidir. Ushbu ikki jarayon o'zaro bog'liq bo'lib, biri ikkinchisini qo'llab-quvvatlaydi va rivojlantiradi.

Mantiqiy fikrning intellektual rivojlanishdagi o'rne

1. Tahliliy ko'nikmalarni rivojlantirish:

Mantiqiy fikrlash insonning muammolarni tahlil qilish, ularning sabab va oqibatlarini aniqlash qobiliyatini rivojlantiradi. Bu jarayon intellektual rivojlanishning asosiy jihati bo'lib, insonning ko'nikmalarini chuqurlashtiradi va yangi bilimlarni o'zlashtirishda yordam beradi.

2. Bilimlarni tizimlashtirish:

Mantiqiy tafakkur yordamida inson o'z bilimlarini tartibga soladi, ularni bir tizimga keltiradi va yangi ma'lumotlarni o'z ichiga olgan holda kengaytiradi.

Bu jarayon bilimlarni tushunish va ulardan samarali foydalanish uchun muhimdir.

3. Muammolarni hal qilish qobiliyati:

Mantiqiy fikrlash muammolarni hal qilishda turli yondashuvlar va strategiyalarni qo'llashni talab qiladi. Bu qobiliyat o'z navbatida insonning intellektual rivojlanishini ta'minlaydi, chunki yangi muammolar va vaziyatlar orqali inson o'z bilim va ko'nikmalarini boyitadi.

4. Kreativlik va innovatsion fikrlash:

Mantiqiy fikrlash va intellektual rivojlanish bir-birini qo'llab-quvvatlaganida, insonning kreativlik va innovatsion fikrlash qobiliyatlari ham rivojlanadi. Bu qobiliyatlar yangi g'oyalarni ishlab chiqishda, mavjud bilimlardan samarali foydalanishda muhimdir.

5. Refleksiya va o'z-o'zini baholash:

Mantiqiy fikrlash rivojlangan odam o'z harakatlarini, qarorlarini va bilimlarini tahlil qilish qobiliyatiga ega bo'ladi. Bu refleksiya jarayoni intellektual rivojlanish uchun juda muhim, chunki u o'z-o'zini baholash va o'z ustida ishlashni talab qiladi.

Intellektual rivojlanishning mantiqiy fikrga ta'siri

Yuqori darajadagi kognitiv ko'nikmalar:

Intellektual rivojlanish mantiqiy tafakkurni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan kognitiv ko'nikmalarni o'z ichiga oladi. Masalan, tushunish, tahlil qilish, solishtirish va baholash kabi ko'nikmalar mantiqiy fikrlashni kuchaytiradi.

Bilim bazasi:

Intellektual rivojlanish orqali insonning bilim bazasi kengayadi, bu esa mantiqiy tafakkurning yanada rivojlanishiga imkon beradi. Bilimlarning ko'pligi va xilma-xilligi mantiqiy xulosalar chiqarish uchun zarur bo'lgan asosiy ma'lumotlarni taqdim etadi.

Moslashuvchanlik va moslashish:

Intellektual rivojlanish insonning yangi vaziyatlarga moslashish qobiliyatini rivojlantiradi. Bu moslashuvchanlik mantiqiy tafakkurda muhim rol o'ynaydi, chunki u turli vaziyatlar va muammolarni hal qilishda turli strategiyalarni qo'llashga imkon beradi.

Yangi ma'lumotlarni qabul qilish va qayta ishlash:

Intellektual rivojlanish insonning yangi ma'lumotlarni tez va samarali qayta ishlash qobiliyatini oshiradi. Bu qobiliyat mantiqiy tafakkurda muhimdir, chunki u tezda mantiqiy xulosalar chiqarish va muammolarni hal qilish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Muslimov N., Usmonboeva M., Sayfurov D., To'raev A. Pedagogik kompetentlik va kreativlik asoslari. –T.: Sano-standart, 2015. –120 bet
2. Toshpulatova Sh.O O'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish (Fizika darslari misolida). Diss..Ped. fan PhD Samarqand – 2019 19-b
3. Ahmadaliev A. M. “Innavatsion faoliyat va ilg'or texnologiyalar”. T.:2006y 25-b
4. Фридман Л. М., Турецкий Е. Н. Как научиться решать задачи. Книга для учащихся старших классов средней школы. — 3-е изд., доп. — М.: Просвещение, 2019. — 192 с.
5. Musurmonova, M. (2021). Boshlang'ich sinf o'quvchilariga uzunlik va yuza o'lchov birliklarini o'rgatish usullari. Экономика и социум, (8 (87)), 302-311.
6. Musurmanova, A., Jumaniyozova, M. T., Isaqulova, N. J., & Jumaev, A. (2018). General Pedagogy.
7. Ganiyeva, M. (2024). PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR METHODOLOGICAL PREPARATION OF FUTURE ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS FOR LOGICAL THINKING. Science and innovation, 3(B5), 178-182.
8. Мусурмонов, Р., & Мусурмонова, М. (2020). Таълимда инновацион фаолият давр талаби. Science and Education, 1(Special Issue 4), 223-231.
9. Ganiyeva, M. (2023). BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI MANTIQUIY TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHDA DIDAKTIK O'YINLARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI. TA'LIM FIDOYILARI.
10. Ganiyeva, M. (2023). BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI MATEMATIK TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHDA MURAKKAB MASALALARNING AHAMIYATI. Scienceweb academic papers collection.

